

ترجمه و چاپ در ایران، تحت امتیاز
انتشارات وایلی توسط انتشارات آوند دانش

WILEY

مصر باستان

FOR

DUMMIES®

نوشته‌ی شارلوت بوت

برگردان: علیرضا بهارلو

آوند دانش

سرشناسه: بوت، شارلوت. Booth, Charlotte

عنوان و نام پدیدآور: مصر باستان / نوشته‌ی شارلوت بوت؛ برگردان علیرضا بهارلو.

مشخصات نشر: تهران: آوند دانش، ۱۳۹۴.

مشخصات ظاهری: ۳۷۰ ص.: مصور، جدول.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۰۲۲-۵۳-۵

وضعیت فهرست‌نویسی: فیپا

یادداشت: عنوان اصلی: Ancient Egyptians For Dummies

موضوع: مصر -- تمدن -- از آغاز تا ۳۳۲ ق.م.

موضوع: مصر -- آداب و رسوم و زندگی اجتماعی -- از آغاز تا ۳۳۲ ق.م.

شناسه افزوده: بهارلو، علیرضا، ۱۳۶۳ -، مترجم

رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۴ م ۶ پ / ۶۱ DT

رده‌بندی دی‌سی: ۹۳ / ۰۱

شماره کتابشناس ملی: ۴۰۱۳۰۵۶

آوند دانش

مصر باستان

نوشته‌ی شارلوت بوت

برگردان: علیرضا بهارلو

ویراستار: مهرک ملک‌مرزبان

طراحی گرافیک: استودیو آوند دانش

تاریخ انتشار: زمستان ۱۳۹۴ - چاپ اول

شمارگان: ۲۰۰۰ جلد

لیتوگرافی: ترام‌نگار

چاپ و صحافی: گل‌آذین

نشانی ناشر: ابتدای خیابان پاسداران، خیابان گل‌نبی، خ ناطق‌نوری، بن‌بست طلایی، پلاک ۴

مرکز پخش: میدان انقلاب، خیابان جمالزاده، کوچه دعوتی، شماره ۱۲

صندوق پستی: ۱۹۵۸۵/۶۷۳

تلفن: ۲۲۸۹۳۹۸۸ نمابر: ۲۲۸۷۱۵۲۲ تلفن مرکز پخش: ۶۶۵۹۱۹۰۹

شابک: ۹۷۸۶۰۰۷۰۲۲۵۳۵

قیمت: ۲۷۰۰۰ تومان

کلیه حقوق این کتاب نزد ناشر محفوظ است

درباره‌ی نویسنده

شارلوت بوت، مصرشناسی است که تحصیلاتش را از دانشگاه بیرکبک لندن آغاز کرد و از همین دانشگاه مدرک مصرشناسی گرفت. سپس با مدرک کارشناسی ارشد رشته‌ی باستان‌شناسی مصر از کالج دانشگاهی لندن فارغ‌التحصیل شد و اکنون در دانشگاه سوانزی کشور ولز دانشجوی دکتراست. او شمار زیادی مقاله و کتاب در زمینه‌ی مصرشناسی تألیف کرده است. خانم بوت در مؤسسات زیادی از جمله Workers' Educational Association و بیرکبک، باستان‌شناسی و مصرشناسی تدریس می‌کند. می‌همچنین پایه‌گذار گروه مصرشناسی اسکس است.

او در جایی که محقق باستان‌شناسی پروژه‌ی Egyptian Antiquities (EAIS) for a new Paul O'Grady formation system در مصر فعالیت داشته و در نمایش کم‌دی نقش متخصص نمایش را بازی کرده است.

فهرست مطالب در یک نگاه

مقدمه	۱
بخش ۱: آشنایی با مصریان باستان	۹
فصل ۱: یکجانشین شدن: جغرافیا و تاریخ مصر باستان	۱۱
فصل ۲: زندگی مردم عادی	۳۱
بخش ۲: مصر در گذشته	۶۱
فصل ۳: ریایی تان با تکیه بر نیروی نظامی	۶۳
فصل ۴: بنای میراثی: آوازه و شکوه دوره‌ی پادشاهی جدید	۸۷
فصل ۵: نگاهی به قدرت در دست پرده: زنان سلطنتی	۱۱۱
فصل ۶: افول و سقوط تمدن مصر	۱۲۷
بخش ۳: زندگی بهینه: فرهنگ و باورها	۱۵۱
فصل ۷: خوراک و سرگرمی	۱۵۳
فصل ۸: تندرستی؛ بیماری و درمان	۱۶۹
فصل ۹: عبادت کردن همانند یک مصری؛ کیش و خدایان	۱۸۳
فصل ۱۰: کاوش در اعتقادات تدفینی و مومیایی کردن	۲۰۱
بخش ۴: بررسی هنر و معماری مصر	۲۲۱
فصل ۱۱: رمزگشایی از هنر و هیروگلیف‌های مصری	۲۲۳
فصل ۱۲: گشت‌وگذاری در معابد	۲۴۳
فصل ۱۳: حفاری مقابر: خانه‌های ابدی	۲۶۷
فصل ۱۴: کاوش در اهرام	۲۸۷
بخش ۵: بخش ده تایی‌ها	۳۰۱
فصل ۱۵: ده موفقیت برتر در حوزه‌ی مصرشناسی	۳۰۳
فصل ۱۶: ده شخصیت مصری که باید شناخت	۳۱۳
فصل ۱۷: ده دستاورد مصر باستان که باید شناخت	۳۲۳
فصل ۱۸: ده مکان برتر در مصر که باید دید	۳۳۳
فصل ۱۹: ده مصرشناس برتر	۳۴۳

فهرست مطالب

۱	 مقدمه
۲	 درباره‌ی این کتاب
۳	 قواعد رعایت شده در این کتاب
۳	 تصورات خنده‌دار
۴	 ترتیب مطالب این کتاب
۴	 بخش اول: آشنایی با مصریان باستان
۴	 بخش دوم: مسیری در گذشته
۵	 بخش سوم: زندگی بهینه؛ فرهنگ و باورها
۵	 بخش چهارم: رسی هنر و معماری مصر
۶	 بخش پنجم: بخش نابی‌ها
۶	 نمادهای به کار رفته در این کتاب
۷	 مقصد بعدی
۹	 بخش ۱: آشنایی با مصریان باستان
۱۱	 فصل ۱: یکجانشین شدن؛ جغرافیا و تاریخ مصر باستان
۱۱	 سرچشمه‌ی حیات: رود نیل
۱۲	 نیل به نیل؛ دامنه و وسعت
۱۳	 طغیان آب: بقا و شکوفایی
۱۴	 مواجهه‌ی مصریان باستان
۱۵	 تاریخ‌گذاری باستانی‌ها
۱۶	 مان‌تو در پی کمک
۱۶	 اتحاد دو سرزمین
۱۷	 بازنمایی دو سرزمین
۱۸	 اتحاد شرق و غرب
۱۸	 تقسیمات بیشتر
۱۹	 پایتخت متغیر
۱۹	 مراکز پیشاسلسله‌ای
۲۰	 حرکت به سوی ممفیس
۲۰	 سکونت در تبس
۲۰	 سکونتگاه‌های موقتی دیگر

۲۱	 سکونت در دره‌ی نیل
۲۲	 سلسله‌مراتب جامعه‌ی مصر
۲۳	 پادشاه توده‌ی مردم
۲۳	 خدمت به خدایان
۲۴	 قدرت یافتن طبقات ممتاز
۲۸	 شمار زیاد طبقه‌ی کارگر؛ تولید ضروریات
۳۱	 فصل ۲: زندگی مردم عادی
۳۱	 تجلیل از زندگی روستایی
۳۳	 طراحی یک روستا
۳۳	 خانه‌ها در مصر
۳۵	 تربیت مصری
۳۵	 آموزش به آنان
۳۸	 آداب و رسوم
۴۷	 بررسی زندگی زنان
۴۷	 تجلیل از حقوق زنان
۴۸	 زنان کارگر
۵۳	 دخل و خرج؛ دستمزد و داختن در مصر باستان
۵۵	 عقد و عروسی؛ ازدواج
۵۶	 پرده برداشتن از حقیقت روابط با همسارم
۵۶	 فرار از آداب و تشریفات
۵۷	 طلاق
۵۷	 بی‌عفتی
۵۸	 مراقبت از سالخوردگان
۶۱	 بخش ۲: سیری در گذشته
۶۳	 فصل ۳: برپایی تمدن با تکیه بر نیروی نظامی
۶۴	 به دنبال مسیر تمدن مصر
۶۴	 دوره‌ی پیشاسلسله‌ای
۶۶	 دوره‌ی دودمانی آغازین
۶۷	 دوره‌ی پادشاهی کهن
۶۸	 دوره‌ی میانی اول
۶۹	 پادشاهی میانه
۷۱	 دوره‌ی میانی دوم

۷۴	تدارک ارتش: کلیدی به سوی پادشاهی جدید
۷۴	سربازی
۷۶	دنباله
۷۷	انجام وظایف غیرجنگی
۷۷	در حال پیشروی
۷۹	غذا خوردن مثل یک سرباز: خوراک نظامی
۷۹	در انتظار روز پرداخت حقوق
۸۰	آماده‌ی نبرد
۸۴	ثبت پیروزی‌ها
۸۷	فصل ۴: بنای امپراتوری: آوازه و شکوه دوره‌ی پادشاهی جدید
۸۷	ملاقات با ناپلئون مصر: توتمس سوم
۸۸	برد در ناپلیدو
۹۰	سنت اسمن غنائم
۹۱	آخناتون، حیرت‌ناک هد
۹۳	ازدواج با هسبه‌ای از ایهام
۹۳	پرستش خدای خوش‌شی
۹۴	فرجامی نافرجام
۹۵	پادشاه بارآمدن: توت‌عنخ‌آمون
۹۶	خانوادگی
۹۶	احیای دین
۹۷	مرگ
۹۸	استقرار دوباره‌ی قدرت سلطنتی: ستنی یکم
۹۹	جنگ در کادش، بخش اول
۱۰۰	یکی بر زمین ... چند تا دیگر؟
۱۰۱	بیکار در بیکاری خوب: رامسس دوم
۱۰۲	شاهانه‌شدن
۱۰۲	ازدواج و خانواده (و خانواده‌ی بیشتر)
۱۰۴	پا جای پای پدر: کادش، بخش دوم
۱۰۶	صلح و صفا
۱۰۷	حمله به مرزها: مریتاه
۱۰۸	پیش به سوی پیروزی: رامسس سوم
۱۰۸	جنگ‌های بیشتر با مردمان دریا
۱۰۹	باز هم لیبیایی‌های مودی

فصل ۵: نگاهی به قدرت در پشت پرده: زنان سلطنتی..... ۱۱۱

هیچ چیز بدون شخص او: بررسی نقش زنان سلطنتی..... ۱۱۱

جشن‌های عروسی سلطنتی: برادرها و خواهرها..... ۱۱۲

همسر اعظم سلطنت و دیگران..... ۱۱۲

احترام به مادر: مادر پادشاه..... ۱۱۴

دختر بابا: دختر پادشاه..... ۱۱۴

سیاست ازدواج..... ۱۱۴

ازدواج سیاسی، راهی برای برقراری روابط خارجه..... ۱۱۵

غیب‌شدن زنان..... ۱۱۶

واج با آمون..... ۱۱۶

مسئولیت‌پذیری..... ۱۱۶

برخوردار از مزایا..... ۱۱۸

زندگی با پادشاه..... ۱۱۸

موقعیت موقت با باز هم موقعیت..... ۱۱۸

داد از زندگی ستان: مدینت هابو..... ۱۱۹

امرار معاش: اندرون بیوم..... ۱۲۰

تدفین ملکه‌ها..... ۱۲۱

یادی از اولین فمینیست‌ها..... ۱۲۱

اهوتب: بانوی مبارز..... ۱۲۲

حتشپسوت: پادشاه زن..... ۱۲۳

تیه: بانوی مخوف..... ۱۲۵

فصل ۶: افول و سقوط تمدن مصر..... ۱۲۷

تقسیم دو سرزمین؛ رامسس یازدهم و پس از او..... ۱۲۸

هریهور خودش را گم می‌کند!..... ۱۲۸

حکومت در شمال: پادشاهان تانیس..... ۱۲۹

اتحاد مختصر دو سرزمین: ششونگ یکم..... ۱۳۰

پایان صلح ششونگ..... ۱۳۰

انبوه پادشاهان..... ۱۳۰

اعمال فشار از سمت جنوب: تأثیرات نوبی‌ها..... ۱۳۲

قدرت در حال رشد..... ۱۳۲

حدود مصر: پیانخی..... ۱۳۲

پیروزی بر خاور نزدیک: آشوریان..... ۱۳۳

دوره‌ی سائیت: پسامتیک اول و دیگران..... ۱۳۴

۱۳۴.....	بازگشت به سنن
۱۳۴.....	نیروی دریایی
۱۳۵.....	آرام کردن توده‌ها
۱۳۵.....	هنوز نه‌چندان ضعیف
۱۳۶.....	استقرار ایرانیان
۱۳۷.....	حکومت بر مصر از راه دور
۱۳۷.....	سلسله‌های بیشتر
۱۳۸.....	دور دیگری از حاکمیت ایرانیان
۱۳۹.....	هجوم مقدونی‌ها: اسکندر [به قول غربی‌ها] کبیر
۱۳۹.....	آسمانی شدن
۱۳۹.....	مصر، خانه‌ای برای خودش
۱۴۰.....	پایان: سپهر، سلسله‌ی بطلمیوسی
۱۴۱.....	خوابیدن با چشم باز
۱۴۳.....	خلق تاج ماناک: کلئوپاترا و مارک آنتونی
۱۴۹.....	رومی‌ها: می‌آید
۱۵۱.....	بخش ۳: زندگی بهینه: فرزند و ورها
۱۵۳.....	فصل ۷: خوراک و سرگرمی
۱۵۴.....	خوراک ماده‌ی خاکستری
۱۵۵.....	نقل داستان‌های بلند
۱۵۷.....	بازی‌های تخته‌ای
۱۵۷.....	سینت
۱۵۸.....	سگ و شغال
۱۵۹.....	زندگی ورزشکاری
۱۶۰.....	ارابه‌رانی
۱۶۱.....	هدف‌یابی
۱۶۱.....	شکار
۱۶۳.....	ضیافت‌های آن‌چنانی
۱۶۴.....	موسیقی
۱۶۴.....	رقص
۱۶۵.....	نیم‌نگاهی به منوی ضیافت
۱۶۵.....	تخوردیم نان گندم
۱۶۶.....	تخمیر آبجو
۱۶۷.....	لذت شراب

فصل ۸: تندرستی؛ بیماری و درمان.....	۱۶۹
بررسی وضعیت کلی سلامت مصر.....	۱۶۹
طبابت در مصر.....	۱۷۰
طبابت جادویی.....	۱۷۰
آموزش پزشکی.....	۱۷۱
تجهیز ساختمان پزشکان.....	۱۷۲
حق ویزیت گرفتن یا نگرفتن؟.....	۱۷۳
دکتر رفتن.....	۱۷۴
معاینه‌ی بیماران.....	۱۷۴
درمان بیماران.....	۱۷۵
مشتریان راضی؟.....	۱۸۰
دهانت را باز کن و بگو: آه! دندان پزشکی.....	۱۸۰
خردگی و بیدگی.....	۱۸۰
هوای تازه طایر.....	۱۸۱
بررسی وضعیت سلامت زنان.....	۱۸۱
فصل ۹: عبادت کردن همانند یک صری؛ کیش و مذهب.....	۱۸۳
خدمت به معبد خدایان در مصر.....	۱۸۳
توضیحی درباره‌ی اشکال عجب خدایان.....	۱۸۴
تغییر شکل و نقش.....	۱۸۴
ایجاد فضای بیشتر.....	۱۸۴
دیدار با خدایان دولتی (رسمی) مصر.....	۱۸۶
شناسایی شخصیت‌های مهم.....	۱۸۷
حمایت از حقیقت، عدالت و منش مصری: مات.....	۱۸۸
نیایش در خانه: خدایان خانگی.....	۱۹۰
پرستش خدایان.....	۱۹۲
وضعیت (جغرافیای) موقوف.....	۱۹۳
شرکت در جشن‌ها.....	۱۹۳
محافظت از زندگان.....	۱۹۴
جادوچنبیل.....	۱۹۵
مشاوره با ندهای غیب.....	۱۹۶
روایای خدایان.....	۱۹۷
پرستش انسان‌ها.....	۱۹۷
نیاکانی در قطع جیبی.....	۱۹۷

۱۹۸.....	خدا انگاشتن انسان ها
۲۰۱.....	فصل ۱۰: کاوش در اعتقادات تدفینی و مومیایی کردن
۲۰۱.....	شناخت ماهیت مصری انسان
۲۰۳.....	نفرین مصرشناسان
۲۰۴.....	سرتاپا قنداق پیچ؛ مومیایی For Dummies
۲۰۵.....	آزمایش روی مرده ها
۲۰۵.....	پیشرفت روند مومیایی کردن
۲۰۶.....	نگاهی به حرفه ی کفن و دفن؛ مومیایی کننده
۲۰۷.....	ورده به مراحل مومیایی کردن
۲۰۹.....	پوشاندن جسد
۲۱۱.....	بررسی، بودجه ی مراسم تدفین
۲۱۲.....	باشت و سرستنده
۲۱۲.....	چهارستان؛ آلهه های بر تن مردگان
۲۱۲.....	پاک سار
۲۱۴.....	هدایت مردگان در جهان زیرین
۲۱۴.....	متون هرم
۲۱۵.....	متون تابوت
۲۱۶.....	کتاب مردگان
۲۱۷.....	راهنمایی هایی به دنیای دیگر
۲۲۱.....	بخش ۴: بررسی هنر و معماری مصر
۲۲۳.....	فصل ۱۱: رمزگشایی از هنر و هیروگلیف های مصری
۲۲۳.....	شناخت هنرمندان
۲۲۴.....	بازیکنان تیم
۲۲۵.....	دنبال کردن طرح اصلی
۲۲۵.....	تجهیز هنرمندان
۲۲۶.....	سردرآوردن از هنر مصر
۲۲۷.....	بازی با نماها
۲۲۷.....	تشکیل صفی منظم
۲۲۸.....	نمایش پیکر انسان
۲۳۰.....	نمایش جوانی ابدی
۲۳۱.....	رنگ آمیزی دنیای آن ها
۲۳۱.....	بررسی مُد

۲۳۲.....	اندازه در هر چیزی.....
۲۳۲.....	کنده کاری شاهکارها.....
۲۳۴.....	تراش نقش برجسته ها.....
۲۳۵.....	حکاکی سه بعدی.....
۲۳۶.....	خوانش هیروگلیف ها.....
۲۳۶.....	از دست رفتن زبان.....
۲۳۷.....	کدگشایی.....
۲۳۸.....	تشخیص نشانه ها.....
۲۳۸.....	درک جهت و جای گذاری تجلیلی.....
۲۴۰.....	یادگیری الفبا.....
۲۴۱.....	خوانش اسماء آسمانی.....
۲۴۲.....	خوانش هنر مصر.....
۲۴۳.....	فصل ۱۲: فستقاری در معابد.....
۲۴۳.....	ساخت معبد.....
۲۴۴.....	بازگشت به عقد: اولین معابد.....
۲۴۵.....	توسعه طراحی: دوره پادشاهی میانه.....
۲۴۶.....	وفاداری به سنن طراحی: دوره پادشاهی جدید.....
۲۵۳.....	ساخت بناهای فرعی.....
۲۵۵.....	افزودنی های پایانی: ستون های یادیه و تزئینات.....
۲۵۵.....	اشاره به خورشید؛ تک ستون ها.....
۲۵۷.....	تزئین معابد.....
۲۶۰.....	نیایش در معبد.....
۲۶۰.....	توجه به خدا.....
۲۶۰.....	جشن و شادمانی.....
۲۶۱.....	آشنایی با نقش پادشاه و کاهنان اعظم.....
۲۶۲.....	پی ریزی پایه ها و اصول.....
۲۶۳.....	غذادادن به توده مردم؛ دیگر وظایف معبد.....
۲۶۴.....	ملاقات با کاهنان؛ خادمان عرفی (و نه آسمانی).....
۲۶۴.....	اداره ی اسناد باستانی.....
۲۶۵.....	ثبت ایام.....
۲۶۷.....	فصل ۱۳: حفاری مقابر: خانه های ابدی.....
۲۶۷.....	تدفین کهن ترین مصریان.....
۲۶۸.....	در پوشش گذاشتن مردگان.....

۲۶۹.....	بهبود و بهسازی گودال‌ها
۲۶۹.....	تغییر و تحول چال‌ها به کاخ‌ها: مصطبه‌ها
۲۷۰.....	اضافه کردن روستاها
۲۷۰.....	مصطبه‌های بهتر و بزرگ‌تر
۲۷۱.....	یک گام به پیش؛ پادشاه زوسر
۲۷۲.....	تراش در صخره
۲۷۳.....	اموال رو سفت بچسب
۲۷۳.....	ادامه‌ی این روند
۲۷۳.....	مقابر میله‌ای
۲۷۴.....	نشست تا سطح: مقابر دوره‌ی پادشاهی جدید
۲۷۵.....	درخاک گذاشتن افلاکی‌ها
۲۷۷.....	پادشاهی پادشاهان
۲۷۹.....	ساحل ناشناس
۲۸۰.....	خانه‌های برای حیات پادشاهان
۲۸۱.....	آذین‌بندی مراسم ارایش برای مردن
۲۸۲.....	تزئین برای عوم
۲۸۴.....	تزئین برای خواص
۲۸۷.....	فصل ۱۴: کاوش در اهرام
۲۸۷.....	تعریف شکل
۲۸۸.....	پرکردن شکاف‌ها: به‌دست آوردن شکل واقعی هرم
۲۸۸.....	این‌دیانا جونز و معبد میدوم
۲۸۹.....	دهشور
۲۹۱.....	پادشاهان دوره‌ی پادشاهی میانه در دهشور
۲۹۲.....	هرم بزرگ؛ نهایی‌سازی جزئیات
۲۹۳.....	به‌دنبال یکی از بزرگ‌ها؛ هرم خوفو
۲۹۴.....	آخر از همه؛ هرم منکورع
۲۹۵.....	متعلقات اهرام جیزه
۲۹۵.....	حرکت به‌سوی ابدیت
۲۹۶.....	اوه! عجب ابوالهولی!
۲۹۷.....	تحوالات بیشتر؛ اهرام و مجموعه‌های متأخر
۲۹۷.....	جبران کار سرهم‌بندی‌شده؛ اونس در سقاره
۲۹۹.....	رقصیدن به هر سازی؛ اهرام بیشتری از دوره‌ی پادشاهی میانه
۳۰۰.....	محبوبیت فزاینده؛ چیزهای کوچک نوک‌تیز

۳۰۱	بخش ۵: بخش ده تایی‌ها
۳۰۳	فصل ۱۵: ده موفقیت برتر در حوزه‌ی مصرشناسی
۳۰۳	رمزگشایی از هیروگلیف‌ها
۳۰۴	سیستم تاریخ‌گذاری ردیفی پتری
۳۰۵	معابد ابوسمبل
۳۰۵	مخفیگاه سلطنتی ۱۸۸۱
۳۰۷	KV55: مقبره‌ی هتک حرمت‌شده
۳۰۸	مقبره‌ی توت‌عنخ‌آمون
۳۰۹	KV5: مقبره‌ی پسران رامسس دوم
۳۱۰	تات‌های آخناتون
۳۱۱	قبر کلئوپاترا
۳۱۱	KV63
۳۱۳	فصل ۱۶: تشخیص مصری که باید شناخت
۳۱۳	توتمس سوم: توت‌عنخ‌آمون مصر
۳۱۴	هرمهب؛ حافظ نصب
۳۱۵	نفریتی: زیبا وارد می‌شود
۳۱۶	راموس؛ کاتب امین
۳۱۶	کنهیرخشف؛ مورخ باستانی
۳۱۷	ناناخته؛ صاحب‌مال
۳۱۸	پانب؛ دغل‌باز دوست‌داشتنی
۳۱۹	مروکا؛ شوهر پرنسس
۳۲۰	آسرو؛ آوازخوان آمون
۳۲۱	نسیرنوب؛ کاهن خنسو
۳۲۳	فصل ۱۷: ده دستاورد مصر باستان که باید شناخت
۳۲۳	روش علمی
۳۲۴	ریاضیات
۳۲۵	نجوم
۳۲۶	شناخت آناتومی انسان
۳۲۷	آبیاری
۳۲۸	بناهای سنگی
۳۲۸	یکی از عجایب باقی‌مانده (از عجایب هفتگانه)
۳۲۹	تولید شیشه

۳۳۰	حکمرانی زنان
۳۳۱	تمدن پایدار و مستمر
۳۳۳	فصل ۱۸: ده مکان برتر در مصر که باید دید
۳۳۳	دشت جیزه، قاهره
۳۳۴	سقاره، قاهره
۳۳۵	موزه‌ی عتیقه‌جات مصر، قاهره
۳۳۶	تل العمارنه، المنیا
۳۳۷	بنی‌حسن، المنیا
۳۳۸	مرد کرنگ، اقصر
۳۳۹	مدینت هابو، اقصر
۳۴۰	دیرالم، بنه، اقصر
۳۴۱	دره‌ی افه، اقصر
۳۴۱	ابوس، آران
۳۴۳	فصل ۱۹: ده مصرشناس برتر
۳۴۳	جیووانی بلزونی (۱۸۲۱-۱۷۸۰)
۳۴۴	ژان فرانسوا شامپولین (۱۷۹۰-۱۷۳۱)
۳۴۴	کارل لسیوس (۱۸۸۴-۱۸۱۹)
۳۴۵	آملیا ادواردز (۱۸۹۲-۱۸۳۱)
۳۴۵	وی. ام. فلیندرز پتری (۱۹۴۲-۱۸۵۳)
۳۴۶	هاوارد کارتر (۱۸۷۴-۱۹۳۹)
۳۴۷	آلن گاردینر (۱۸۷۹-۱۹۶۳)
۳۴۷	یاک یانسن (۱۹۲۲-)
۳۴۸	کنت ویکس (۱۹۴۱-)
۳۴۸	روزالی دیوید (۱۹۴۷-)

مقدمه

پنج ساله که بودم (شاد و خرم، نرم و نازک، چُست و چابک...) دوست داشتم روزهای تعطیل به موزه‌ی بریتانیا بروم و به «مامی» (مومیایی)‌های آنجا نگاه کنم تا اینکه «مامی» (مامان) خودم متوجه این کار عجیب‌وغریبم شد. اما خود مومیایی‌ها چیز عجیب‌وغریبی ندارند (آن‌ها فقط مصریان دوره‌ی باستان هستند). مومیایی‌های مصر باستان، بخشی مهم و اساسی - هرچند کوچک - از فرهنگ و اعتقادات مربوط به کفن و دفن مصریان‌اند. مومیایی‌ها اکنون به بارزترین مشخصه‌ی مصر باستان مبدل و بسیاری از فیلم‌های ترسناک باعث بدنامی‌شان شده‌اند. به غیر از سؤالات متداول درباره‌ی مومیایی‌ها، اولین چیزی که همه در جایگاه یک مصرشناس از من می‌پرسند، این است که «آیا خرد چه کسی اهرام را ساخته؟» یا «توت‌عنخ‌آمون به قتل رسیده؟» این گونه سؤالات درست، قابل‌تأمل به نظر می‌رسند؛ اما مصرشناسی (که همان مطالعه‌ی مصر باستان باشد) به غیر از این نوع تحقیقات و پرسش‌ها، خیلی چیزهای جالب دیگری هم برای کاوش و کشف دارد. اگرچه دیگران جواب این قبیل مسائل را درست و مکرر داده‌اند، بنده هم در این کتاب به آن ساده و قابل‌فهم که همان زبان «دامیز» باشد، پاسخ‌های خود را ارائه می‌دهم.

به نظر من، بعضی قطعات کوچک تپازل حقیقتی مصر، بسیار مهم‌تر و تأثیرگذارتر از مسائلی همچون اهرام هستند؛ مثلاً قطعات کوچکی از قبیل: بررسی اشیای سفالینی که اثر انگشتان صنعتگران باستانی را بر خود دارد، کشف امراض خاصی که متوقفاً پیش از مومیایی‌شدن به آن‌ها مبتلا بوده یا خواندن یادداشتی از طرف یک زن برای خیاطش مبنی بر اینکه او «چیزی برای پوشیدن نداشته» است (این‌ها که، آنجا حضور داشته‌ایم). این‌گونه نگاه‌ها و بینش‌های کوچک به زندگی کسانی که تاریخ تمدن را ساخته‌اند، این پرسش را که «مصری‌ها چه جور انسان‌هایی بودند؟» بهتر پاسخ می‌دهد. بعد از اینکه بدانید مصریان باستان چه کسانی بودند، دانستن این موضوع که ساخت اهرام چگونه صورت گرفته، پرسش چندان عظیم و بالهتی به نظر نخواهد رسید.

مصریان باستان درست مثل مردم امروزی بودند. آن‌ها می‌خواستند اهرام را بسازند؛ بنابراین از تمام منابع موجود خود استفاده کردند و این کار را به ثمر نشان‌دادند. هیچ رمز و رازی هم در میان نیست. درحقیقت مطمئنم مصریان باستان هم دوست داشتند کتابی با نام *Westerners of the 21st Century AD For Dummies* داشته باشند تا درباره‌ی این جامعه‌ی پیشرو که حتی نمی‌تواند اهرامی این‌چنین بسازد، چیزهایی بدانند!

به گمانم لازم است که دیگر درباره‌ی مصریان باستان این قدر عجیب‌وغریب فکر نکنیم

و آن‌ها را انسان‌هایی به دور از زندگی مدرن و ناشناس ندانیم. آن‌ها خیلی خیلی شبیه ما بوده‌اند و انگیزه‌ها، احساسات و ضعف‌هایی مثل ما داشته‌اند. امیدوارم این کتاب کمک‌تان کند تا بتوانید با این فرهنگ خارق‌العاده و سازندگان آن‌ها ارتباط برقرار کنید.

درباره‌ی این کتاب

تاریخ مصر را همچون معما یا پازلی توصیف می‌کنند که نیمی از تکه‌هایش گم شده و هیچ تصویری هم ندارد و نشانی از تعداد قطعاتش هم در دست نیست - درواقع تلاش برای بازآفرینی تاریخی که معقول و منطقی به نظر آید، وظیفه‌ای است دلپره‌آور. هر ساله حفاری‌های تازه، اطلاعاتی را مکشوف می‌سازند که باعث تحول یا افزودن بُعد دیگری به تاریخ موجود از این فرهنگ می‌شود. با توجه به کتابی که در دست شماست، این مسئله به این معناست که بنده تاریخ مصر را آن‌طور که امروز هست نشان خواهم داد. شاید در یک بازه‌ی زمانی ده‌ساله، به دلیل کشفیات نو و تفاسیر جدید از شواهد موضوعی، ارائه‌شده قدری متفاوت به نظر برسد - پس این کتاب هم مثل خیلی از نرم‌افزارها رایانه‌ای باید به‌روز شود.

دره‌ی رود نیل (که شیوه‌ای بیانتیک برای گفتن همان مصر است)، منطقه‌ی نسبتاً کوچکی بود که فقط کمی ده کیلومتر از محیط پیرامون رود نیل را پوشش می‌داد؛ با وجود این، مردمان آنجا دستاورد‌ها و موفقیت‌های بسیاری حاصل کردند. آری، در همین خطه از دنیا بود که فرماندهان، نهادهای بی‌شماری به راه انداختند و به ماجراجویی‌ها پرداختند؛ در همین بناها، معبدی از خدایان مختلف را می‌پرستیدند که گاه تعدادشان به ۱۰۰۰ هم می‌رسید و باز هم در همین منطقه بود که صدها پادشاه که اسامی بعضی از آن‌ها را حتی نمی‌توان در دست‌تنگی به خلق شاهکارهای عظیم معماری زدند. (پادشاهانی با نام‌ها و القاب شبیه یکدیگر. فقط محض اطلاع، یازده پادشاه با نام رامسس وجود دارد!) مصر باستان، سرزمین اهرام که بارزترین نمود مصر است، طیف وسیعی از معابد، اماکن، قصرها، روستاها، شهرها، زیرزمینی دارد که همگی از عناصر مذهبی و تصاویر شمایل‌وار برخوردارند؛ عناصری که در طول صدها سال ساخته و به این مجموعه‌ها افزوده شده‌اند.

از مصر باستان، صدها متن در دسترس قرار دارد که کمک‌تان می‌کنند زندگی و عقاید پادشاهان، کاهنان و حتی عموم مردم را توضیح دهیم. این کتاب تمام این جریان‌ها و داستان‌ها را در هم می‌بافد تا پرده‌ای منقوش و پیچیده، اما زیبا از زندگی مصری‌ها خلق کند.

اگر فکر می‌کنید همه‌ی آن اسامی عجیب‌وغریب را اشتباه تلفظ می‌کنید یا اعمال و مناسک مذهبی سردرگمتان می‌کند یا سلسله‌های پادشاهی باعث اتلاف وقت‌تان می‌شود ... دیگر نگران نباشید!!! در این کتاب چیزی بیش از ۳۰۰۰ سال تاریخ در

طرحی خلاصه‌وار و ساده از دوره‌ها و اعصار ارائه شده است. بنده به این طرح کلی، مجموعه‌ای از جزئیات جذاب درباره‌ی سبک زندگی مصریان باستان، فرهنگ، مذهب و اعتقادات‌شان را نیز اضافه کرده‌ام. فضول بعدی کتاب، دیدگاه‌های این مردمان را درباره‌ی هنرهای دور از تصور و بناهایی که ساخته‌اند، شرح می‌دهد. سفر ما، سفری حیرت‌آور است که قطعاً آن را دوست خواهید داشت.

قواعد رعایت شده در این کتاب

سیستم تاریخ‌گذاری مورد استفاده در مصر باستان، موضوعی پیچیده بوده است. در اسناد باقی‌مانده، به‌جای کاربرد یک تقویم متمرکز (مثلاً ۱۴۵۰ ق.م)، از سال‌های سلطنتی استفاده شده است (مثلاً سال ۱۶ از سلطنت رامسس دوم). اما یک سیاح یونانی به نام مانتو، تاریخ ۳۰۰۰ ساله‌ی مصر را به ۳۰ سلسله تقسیم کرد که از این سیستم او هنوز هم استفاده می‌شود. این همان چیزی است که در کتاب ما استفاده شده است.

تعیین تاریخ دقیق برای این سلسله‌ها امری است دشوار، اما بنده تاریخ‌های ترتیبی پذیرفته شده را به کار اضافه کرده‌ام تا به این ترتیب شما زمان وقوع حوادث و رویدادها را بهتر بشناسید؛ هرچند به دوره‌های عمومی مثل سلسله‌ی هجدهم، سلسله‌ی نوزدهم و غیره بپردازیم. همه‌ی تاریخ‌های مذکور به‌صورت ق.م (قبل از میلاد) است، مگر آنکه طور دیگری گفته شده باشد.

نگارش و املا‌ی اسامی پادشاهان معمولاً از کتابی به کتاب دیگر فرق می‌کند و گاهی نمونه‌ی یونانی اسم، استفاده شده است (مثلاً خنوپس به‌جای نام مصری خوفو). من مصرشناس، از نمونه‌ی مصری اسامی استفاده کرده‌ام که برای خود مردم هم قابل تشخیص است، به‌جز مواقعی که نام یونانی بهتر شناخته شده باشد؛ (مثلاً برای اقصی امروزی، به‌جای وابست، تیس را به کار برده‌ام).

تصورات خنده‌دار

تصور می‌کنم (حتی شاید اشتباه) که شما:

✓ از طریق تماشای برنامه‌های پُربیننده‌ی تلویزیونی، سینما رفتن و بازدید از موزه‌ها به مصر و مصرشناسی علاقه‌مند شده‌اید؛

✓ کمی درباره‌ی اهرام، توت‌عنخ‌آمون و کلئوپاترا اطلاع دارید؛ ولی نمی‌دانید که چگونه این موضوعات و شخصیت‌های پیچیده در تاریخ گسترده‌ی مصر باستان جای می‌گیرند؛

✓ کتاب‌های عمومی با موضوع تاریخ و مصر را خشک و گیج‌کننده و فاقد جذابیت می‌دانید؛

✓ می‌خواهید از چیزهای بیشتری سردر آورید - به شرط آنکه سفری جذاب در پیش داشته باشید.

ترتیب مطالب این کتاب

این کتاب را می‌توانید از اول تا آخر بخوانید یا اگر تمایل داشته باشید، نگاهی بیندازید و ورقی بزنید. می‌توانید هر فصل را بسته به موضوع دلخواهتان جداگانه مطالعه کنید. حتی در هر فصل هم می‌توانید بخش موردنظرتان را برای خواندن انتخاب کنید؛ چون هر کدام درباره‌ی موضوع خاص و مشخصی نوشته شده‌اند. علاوه بر این، ارجاعات متقابلی نیز در میان بخش‌ها و فصول ارائه شده تا بتوانید به سادگی از مبحثی به مبحث دیگر بروید و خیلی سریع بخش‌های مطلوبی که جنبه‌های خاصی از مصرشناسی را پوشش می‌دهند، مشخص سازید.

اطلاعاتی که در ادامه می‌آید، به شما می‌گوید که در هر بخش کتاب، چه چیزی را می‌توانید بیابید.

بخش اول: شایعی مصریان باستان

چشم‌انداز و بوم‌شناسی (تولید) مصر، عوامل مهمی در شکل‌گیری این تمدن بوده‌اند و برای شناخت فرهنگ، دلتا رود نیل که در امتداد رود نیل به شکوفایی رسیده، مواد و مصالحی ضروری به شمار می‌آیند. در این بخش، نگاهی به شالوده و اساس فرهنگ مصر باستان می‌اندازیم، از جوامع روستاها، مشاغل و تمهیدات اجتماعی (ازدواج، طلاق و غیره)، ساختار اجتماعی تمدن مصر باستان، صورت پادشاه در رأس امور و دیگر اعضا در جایگاهی پایین‌تر، بسیار حائز اهمیت بوده است.

بخش دوم: سیری در گذشته

این بخش، داستان واقعی پشت پرده‌ی تمام مقابر را باز می‌کند. از جمله اینکه چه کسانی این بناها را ساختند، برایشان جنگیدند و سرانجام نخستشان کردند. در این قسمت از برنامه (!)، توجه شما را به سفری زمانی به دل تاریخی ۳۰۰۰ ساله جلب می‌کنم؛ تاریخی که از همان ابتدای تمدن مصر در دوره‌ی پیشاسلسله‌ای آغاز می‌شود و تا هجوم رومی‌ها و زمان مرگ کلئوپاترا در سال ۳۰ ق م ادامه می‌یابد. این تاریخ از فرط کشمکش و جنگ و جدال آیکش شده است؛ به‌ویژه در دوره‌ی پادشاهی جدید، یعنی زمانی که مصر نخستین ارتش دائمی‌اش را سازمان‌دهی کرد. در این بخش، زندگی یک سرباز، شامل فنون مخوف نبرد، پیروزی‌ها و شکست‌ها بررسی خواهد شد.

در کنار موارد مذکور، نقش زنان مصری نیز بیان شده است، از جمله ملکه‌های معروف و همین‌طور زنان و مادران طبقه‌ی کارگر. این بخش را با سقوط تمدن مصر بعد از یک

دوره تهاجم مداوم و حکومت تقسیم شده به پایان می‌بریم؛ پایانی تأمل‌برانگیز برای یک فرهنگ پویا.

بخش سوم: زندگی بهینه؛ فرهنگ و باورها

مصری‌ها به زندگی عشق می‌ورزیدند و فعالیت و تفریحاتی مثل ضیافت، شکار، خوردن و آشامیدن، رقصیدن و گپ‌وگفت با دوستان‌شان داشتند. وقتی ریزه‌کاری‌های زندگی اجتماعی خودتان را با مصری‌ها مقایسه کنید، از وجود این همه شباهت شگفت‌زده می‌شوید. متأسفانه گاهی امراض و بیماری‌ها بخشی از زندگی را فرا می‌گیرند و مصریان باستان هم دچار همان امراضی می‌شدند که انسان‌های امروزی هم به آن مبتلا می‌شوند؛ البته شیوه‌ی درمان و علاج مصری‌ها را به هیچ‌وجه توصیه نمی‌کنم!

وقتی معالجات بی‌فایده بود، مرگ‌ومیر امری اجتناب‌ناپذیر می‌نمود و بعد هم آیین‌های تدفین زیباترین به راه می‌افتاد. امروزه مومیایی کردن را مترادف با مصر باستان می‌دانند، اما مصری‌ها تنها فرهنگی نبودند که این عمل را انجام می‌دادند. رشد و پیشرفت آداب و مناسک و عادات مومیایی کردن گند بود، اما این فعالیت خیلی سریع به بخشی ضروری از حیات بعد از مرگ در میان تمدن‌های دیگر تبدیل شد؛ زیرا زندگی بعد از مرگ، بدون وجود بدن، خیلی کسل‌کننده بود. حتی برای رفع بیشتر این ملالت و خستگی، تمام دارایی متوفای را برای استفاده در حیات بعد از مرگ در قبرش تلنبار می‌کردند.

مصری‌ها آن قدر عاشق زندگی بودند که می‌خواستند آن را تا جایی که ممکن است ادامه دهند. در این بخش از کتاب، مومیایی کردن و اعمال تدفینی، تنها عقاید مذهبی‌ای نیستند که بررسی می‌شوند. در دوره‌ی باستان، معابد مصر به روی عموم بسته بود؛ از این رو مصری‌ها دو نوع دین داشتند: یک دین دولتی پیچیده که در آن پادشاه، ارتباطی مستقیم با خدایان برقرار می‌کرد و یک دین محلی که به همان اندازه غنی بود و مجموعه‌ای کاملاً جدید از خدایان در اختیار داشتند. تصور عموم خاص زندگی مثل سلامت، باروری و تولیدمثل، کمک‌حال باشند.

بخش چهارم: بررسی هنر و معماری مصر

بخش چهارم با رمزگشایی از زبان هیروگلیفی مصر آغاز می‌شود که یکی از مهم‌ترین کشفیات در حوزه‌ی مصرشناسی است. آثار هنری نیز قسمت درخور توجهی از هر نوع سند (و بقایای معماری) به شمار می‌روند و توانایی خوانش این گونه آثار به اندازه‌ی خوانش خود متون اهمیت دارد. این بخش از کتاب به شرح و بسط برخی از ویژگی‌های اساسی هنر مصر می‌پردازد.

در این بخش همچنین بناهای یادبود و عظیم مصریان از جمله معابد، مقابر و اهرام نیز بررسی می‌شوند. مصری‌ها هیچ کاری را بی‌دلیل یا به صرف زیبایی آن انجام نمی‌دادند

(اما باید اذعان کرد که همه‌ی کارهایشان زیباست). در آنجا آنچه اهمیت داشت، یک جهان‌بینی مذهبی بود که هر عنصر معماری را تحت‌الشعاع قرار می‌داد؛ بنابراین بنده در حین بررسی این بناهای باورنکردنی، منابع الهام موجود در پس آن‌ها را نیز برای شما معرفی می‌کنم.

بخش پنجم: بخش ده‌تایی‌ها

این بخش، اطلاعات ساده و آسانی در اختیارتان می‌گذارد که از آن جمله می‌توان به فهرستی از ده مصرشناس مطرح و ده کشف و نقطه‌ی عطف حیاتی در حوزه‌ی مصرشناسی اشاره کرد. در اینجا با ده شخصیت مصری آشنا می‌شوید که در توسعه‌ی فرهنگ، این سرزمین همکاری داشته‌اند. همچنین نمونه‌هایی از دستاوردهای ناب این فرهنگ را به تماشا خواهید نشست. من فهرست خودم از ده مکان عالی برای بازدید از مصر را نیز ارائه کرده‌ام.

نمادهای به کار رفته در این کتاب

رشته‌ی مصرشناسی باعث می‌شود انسان‌ها به فکر فرو بروند و تفاسیر خودشان را از تاریخ و فرهنگی بیچهار داشته باشند. من در این کتاب از اشکال مختلفی استفاده کرده‌ام تا کمکتان کنم به‌ضیافتی را که ممکن است درباره‌شان فکر کنید، مشخص (پررنگ) سازید.

ما خیلی خوش‌شانس بوده‌ایم که تعداد زیادی سند مکتوب از مصر به دستمان رسیده است. هر جا که این نماد را می‌بینید، بدانید که دارید سخنان و نوشته‌های گذشتگان را می‌خوانید.

بسیاری از باورها درباره‌ی مصر باستان صحبت ندارند یا اشتباه به سمع و نظراتان رسیده‌اند. هر جا که این نماد را دیدید، دلیل قانع‌کننده‌ی برای این افسانه‌ها ارائه شده است.

این نشانه به اطلاعات مهمی اشاره می‌کند که برای درک اطلاعات بعدی لازم و ضروری است.

در تاریخ مصر، موارد بسیاری وجود دارد که در نهایت به این پاسخ می‌انجامد: «امکان ندارد! دروغ می‌گویید!» این نماد نشان می‌دهد که اطلاعات موجود درست است، هرچند عجیب و غریب باشد.

این علامت‌ها، جزئیات پیچیده‌ای هستند که برای فهمیدن بحث مرتبط، نیازی به دانستن‌شان نیست. اگر مایلید، از این مباحث رد شوید یا اینکه غرق در آن‌ها شوید تا مثل یک نابغه همه چیز را بدانید!

مقصد بعدی

آداب و سنن می‌گویند، از اول شروع به خواندن کن، ادامه بده و تمامش کن. اما آنچه درباره‌ی سنت‌ها وجود دارد این است که یک نفر سال‌ها پیش، آن‌ها را اختراع کرده، زیرا در آن زمان خوب به نظر می‌رسیدند. ما هم می‌توانیم آداب و سنن جدید را همین حالا به وجود آوریم! پس بیایید این کتاب را بسته‌گرفته و هرطور که مایلید بخوانید. تمام اطلاعاتش جذاب و خواندنی است. (این را به‌شخصه قول می‌دهم!) پس با این حساب، آیا اهمیتی دارد که چگونه و با چه ترتیبی مطالعه‌تان را آغاز می‌کنید؟

اگر به اهرام علاقه دارید، به سراغ فصل ۱۴ بروید یا اگر خواهان پیوستن به یگان‌های نظامی و سربازی هستید، فصل ۳ را بخوانید. اگر جزئیات مخوف و مهیب مومیایی‌ها را دوست دارید، فصل ۱۰، فصل خوبی است. ولی اگر شیفته‌ی سنت مصریان هستید و قصد دارید، ییشه‌ی یک فرهنگ جذاب و تاریخی را کامل درک کنید، خیلی ساده است! ... (بق بزن) و به صفحه‌ی بعدی بروید!